

Бондаренко Х., Коновальчук І.М. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ПЕДАГОГІЧНО ЗАНЕДБАНИМИ ДІТЬМИ // Майстерність комунікації у мистецькій і професійній освіті: збірник наукових праць / за заг. редакцією Н.Є. Колесник, О.М. Піддубної, О.М. Марущак. – Житомир: ФО-П «Н.М. Левковець», 2020. – У 2-х ч. – Ч. II. – С. 139-141.

Бондаренко Х.,
студентка 32 групи
навчально-наукового інституту педагогіки;
Коновальчук І.М.,
кандидат педагогічних наук, викладач кафедри англійської мови
з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ПЕДАГОГІЧНО ЗАНЕДБАНИМИ ДІТЬМИ

Робота з педагогічно занедбаними дітьми набуває актуальності, тому що з'явилась проблема антисоціальної поведінки дітей. Стає все більше важковиховуваних дітей, для їх перевиховання потрібно знати та враховувати позитивні та негативні сторони поведінки дітей. Вивчення занедбаної особистості ускладнюється такими умовами – одні приховують, або маскують дійсні мотиви поведінки потреби, в інших важко помітити позитивні якості через надмірність негативних.

Мета статті – розкрити причини педагогічної занедбаності учнів та підібрати шляхи її подолання в процесі навчання.

Педагогічно занедбана дитина - це така дитина, яка потребує особливого ставлення, підвищеної уваги сім'ї, вчителя. Занедбані діти є менш соціально пристосовані. Вони відрізняються надмірною ображеністю, у поведінці часто спостерігається негативізм, впертість. У таких дітей розсіяна увага, швидка втомлюваність. Вони часто реагують на невдачі, невпевнені в собі, важко адаптуються до нових умов, мають нестійкий настрій, неадекватну самооцінку. Такі діти намагаються компенсувати свій стан агресивністю, схильністю до ризикованих вчинків з метою привернути до себе увагу.

Родинне виховання стає головним у формуванні особистості дитину, тому так важливо, щоб саме в сім'ї вона прагнула розвиватись та бачила цей приклад з боку дорослих. Як зауважував В.О. Сухомлинський: «сім'я... - це первинний осередок багатогранних, людських відносин - господарських, моральних, духовно-психологічних, естетичних і, звичайно ж, виховних. Однак могутньою виховною та облагороджуючою силою для дітей вона стає тільки тоді, коли батько і мати бачать високу мету свого життя, живуть в ім'я високих цілей, що звеличують їх в очах дитини» [2, с. 414].

У молодшому шкільному віці в зв'язку з переходом до навчання у розвитку занедбаності головну роль починають відігравати сім'я та шкільні фактори. Сім'я може: відправивши в школу, не приділити дитині уваги, не допомагати їй в процесі навчання, не звертати уваги на проблеми в навчанні. У школі дитина може зустрінись

з невмінням будувати відносини з однолітками, непосильністю навчальних вимог, перенавантаженням навчальним матеріалом. На формування занедбаності позначаються моральна атмосфера в класі, налаштованість на навчання, взаємини учнів.

Причинами відхилень у поведінці є такі фактори: втрата інтересу до школи; надзвичайно ускладнена життєва ситуація; несприятливе мікросоціальне середовище; психопатія або інші патології мозку; труднощі адаптації до шкільного життя .

Найголовнішим завданням педагога є дослідити, за яких умов дитина стала педагогічно занедбаною, застосовувати різні виховні впливи, що враховували б індивідуальні особливості таких дітей. Такі діти потребують особливого підходу. В.О. Сухомлинський вважав, що немає такого становища, яке можна назвати безнадійним, отже немає дитини, яка б не піддавалася педагогічному впливу.

Вивчення учнів слід вести на основі спостережень, з допомогою анкетувань, бесід з батьками школярів. Об'єктами спостереження виступають навички навчальної діяльності школярів, рівень розвитку їх мислення та пам'яті, стан здоров'я, побутові умови, вплив навколишнього середовища. Метою роботи з такими дітьми є не лише корегування їх успішності, але й розвиток їх пізнавальної самостійності.

У молодшому шкільному віці, у зв'язку зі зміною провідної діяльності, на розвиток педагогічної занедбаності активно впливають шкільні фактори: неадекватні вимоги, непосильність перенавантаження, негативна оцінка результатів навчання, методика негативного стимулювання поведінки, негативне емоційне ставлення з боку вчителя, втрата бажання вчитися. За наявності несприятливої соціальної ситуації розвитку в сім'ї гальмуються та порушуються процеси формування самосвідомості особистості, внаслідок чого дитина стає педагогічно занедбаною.

За ступенем педагогічної занедбаності дітей можна поділити на такі групи:

1) діти, які байдуже ставляться до навчання, періодично порушують правила поведінки і дисципліну. Для них характерні негативні моральні якості, такі як нечемність, брехливість, грубощі тощо;

2) діти, які негативно ставляться до навчання й суспільно корисної діяльності. Вони систематично порушують дисципліну та норми моральної поведінки, постійно проявляють негативні моральні риси особистості;

Хорошим прикладом виховання такої дитини є виховання «успіхом». Адже коли в нас щось виходить краще, коли ми маємо певні досягнення - це надихає нас продовжувати далі. Так само і ці діти прагнуть в чомусь бути кращими, і педагог, аналізуючи поведінку дітей, повинен звертати увагу на позитивні сторони, старатись саме завдяки ним створити ситуацію успіху. «Найважливіше... зміцнювати у дитини віру в свої сили і терпляче чекати того моменту, коли відбудеться хоча б маленьке зрушення в її розумовій праці... Від успіху до успіху - в цьому й полягає розумове виховання важкої дитини» [1, с. 512].

Для ефективного розвитку особистості важливо розвивати інтерес до світу, допитливість, бажання дізнаватись щось нове. Педагог повинен зацікавити дитину. Для успішного навчання і виховання важливо формувати в учнів адекватну оцінку власних досягнень, зміцнювати віру в власні сили. Лише така самооцінка стимулюватиме до активної самостійної та творчої діяльності.

Однією з головних умов виховання занедбаних дітей є ставлення до них як до особистостей, адже тоді вони почувають себе серед інших рівними, тоді з'являється повага до інших, товариські відносини, дружня атмосфера. Легше створити ситуацію успіху в дружній, колективній атмосфері. Проблема важковиховуваності – це, в першу чергу, проблема ставлення оточуючих до особистості з певними відхиленнями в поведінці.

Можна сказати, що педагогічна занедбаність – це ще й стійке відхилення від норми в поведінці, навчальній діяльності, що проявляється в нерозвиненості, неосвіченості та невихованості дитини, відставання у розвитку, що обумовлено впливом сім'ї, школи, навколишнього середовища.

Педагог повинен допомагати дитині реалізувати себе в різних видах діяльності, тому важливо пропонувати всі можливі варіанти та види діяльностей.

Від успіху до успіху - в цьому полягає сенс виховання «важкої» дитини.

Виключне значення має увага та терпіння вчителя на уроці, коли така дитина працює поруч з іншими. Ні словом, ні жестом не можна показати, що вчитель перестав вірити в таку дитину, адже це може спричинити замкнутість дитини в собі та небажання продовжувати, як наслідок - апатію до всього навколо. Не можна сварити таку дитину, потрібно коректно вказати на помилки дитини та при можливості допомогти їй справитись з ними.

Навіть якщо «важка» дитина не досягає таких успіхів як інші, головним є те, що вона робить успіхи в порівнянні з попередніми її досягненнями.

Такої ж думки був педагог-новатор кінця ХХ ст. - В. Шаталов. Згідно з його ідеями всі діти талановиті, здатні оволодівати шкільною програмою. Вчитель повинен лише допомогти учневі пізнати себе, світ, виховати почуття людської гідності, складова якого – усвідомлення відповідальності за свої вчинки перед собою, товаришами, школою, суспільством.

Робота з педагогічно занедбанними дітьми – це важка справа що потребує неабияких зусиль педагога та сім'ї (іноді їх взаємовплив на дитину, співпрацю).

Роль вчителя полягає у використанні на уроках таких ефективних методів, як: наочність, ігрові форми навчально-пізнавальної діяльності, поетапне формування розумових дій.

Отже, удосконалення навчально-виховного процесу, використання різних форм, засобів, співпраця з сім'єю допомагає вчителю правильно організувати роботу на уроці з педагогічно занедбанними дітьми.

Список використаної літератури

1. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. - К., 1978.
2. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину // Вибр. Твори: в 5 т. - К., 1976. - Т.2.